

Tarkastuslautakunta 22.5.2019

Kuntalaki 121 §: *”Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.”*

© Samuli Ruusu

Keravan kaupunki

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

SISÄLLYS

1.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	3
1.1	Kokoonpano.....	3
1.2	Lautakunnan toiminta.....	4
2.	ESITYS VALTUUSTOLLE	4
3.	VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN VASTINEET	4
4.	STRATEGISET TAVOITTEET	4
5.	KAUPUNGIN TALOUSTILANTEEN ARVIOINTI	5
6.	TOIMIALAKOHTAINEN ARVIOINTI.....	8
6.1	Johto, keskushallinto ja tilintarkastus	8
6.2	Sosiaali- ja terveystoimi	9
6.3	Kasvatus- ja opetustoimi.....	10
6.4	Vapaa-aika ja hyvinvointi	11
6.5	Kaupunkitekniikan toimiala	12
7.	HENKILÖSTÖ.....	13
8.	KONSERNIN OMISTAJAOHJAUS	14
9.	ALLEKIRJOITUKSET	16

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 Kokoonpano

Uuden valtuuston valitsema tarkastuslautakunta on aloittanut toimintansa 12.6.2017.

Jäsenet	Varajäsenet
Vaito Niinisalo, puheenjohtaja	Petteri Pajari
Samuli Ruusu, varapuheenjohtaja	Kim Foudila
Leena Harjula-Jalonen	Tarja Paananen
Anu Heikkilä	Timo Kosonen
Maila Hölttä	Anu Kostainen
Yrjö Jalava	Berit Kuittinen
Pirjo Kinnunen	Merja Juutilainen
Sirpa Lindfors	Anneli Silvander
Jukka Nylander	Paavo Niskanen, Mauri Heikkinen 4.6.2018 alkaen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tarkastaja Annika Sveholm BDO Auditor Oy:stä.

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana toimi tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori.

© Samuli Ruusu

1.2 Lautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan työ perustuu kuntalain 121 §:ään sekä hallintosääntöön. Valtuustokauden alusta alkaen tarkastuslautakunnan tehtäviin on kuulunut myös sidonnaisuusrekisterin ylläpito. Sidonnaisuusilmoitusten tekemisestä ja päivittämisestä ovat vastuussa ne henkilöt, joiden tulee tehdä sidonnaisuusilmoitus.

Tarkastuslautakunta on laatinut arviointisuunnitelman koko toimikaudelleen ja lisäksi jokaiselle vuodelle laaditaan arvioinnin työohjelma. Vuoden 2018 arvioinnin painopisteitä ovat hallinto, sosiaali- ja terveyspalveluiden toimiala, kasvatuksen ja opetuksen toimiala, vapaa-ajan ja hyvinvoinnin toimiala sekä konserniohjaus. Tilinpäätösvuotta 2018 tarkastuslautakunta arvioi 14 kokouksessa, joista 6 oli vuonna 2018 ja 8 vuonna 2019.

Tarkastuslautakunta toteuttaa arviointiaan kuulemalla viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä, seuraamalla kaupungin päätöksentekoa pöytäkirjoista sekä lukemalla tilinpäätöskirjaa ja muita dokumentteja. Kokouksissa on kuultu kaupunginkamreeria, kaupunginjohtajaa, elinvoimajohtajaa ja painopistealueiden lautakuntien puheenjohtajia sekä toimialajohtajia. Myös kaupungin tytäryhtiön, Keravan Energian toimitusjohtajaa ja talousjohtajaa on kuultu konserniohjaukseen liittyen. Vuoden aikana lautakunta vieraili Keravan kirjastossa, terveyskeskuksessa, hoivakoti Hopeakodissa ja Vommassa, kaupungin liikuntapaikoilla sekä Keravan Energian biovoimalaitoksessa.

Vastuullinen tilintarkastaja JHT, HT Minna Ainasvuori on esitellyt tilintarkastajien työohjelman sekä raportoinut sen toteutumisesta ja tarkastuksissa tehdyistä havainnoista.

2. ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kaupunginhallituksen ja lautakuntien selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä valtuuston lokakuun kokouksessa ja toimittaa tämän jälkeen tarkastuslautakunnalle.

Selkeyden vuoksi lautakunnan havainnot on merkitty vuoden 2018 arviointikertomukseen kursivilla.

3. VUODEN 2017 ARVIOINTIKERTOMUKSEN VASTINEET

Tarkastuslautakunta on luovuttanut arviointikertomuksen vuodelta 2017 valtuustolle 4.6.2018. Valtuusto on saanut hallituksen hyväksymät lautakuntien vastaukset 8.10.2018 § 64 ja lähettänyt ne edelleen tarkastuslautakunnalle tiedoksi. Saadut vastineet on julkaistu kaupungin nettisivuilla kaupunginvaltuuston pöytäkirjan liitteenä 64a: Kooste vastineista. Linkki kaupungin sivustolle:

<https://tinyurl.com/y6dqz72y>

Lautakunta on saanut vastineet vuoden 2017 arviointikertomuksissa esille nostettuihin asioihin. Erityisesti lautakunta on tyytyväinen vuoden 2018 tilinpäätöskirjan ulkoasuun ja sisällön informatiivisuuteen.

4. STRATEGISET TAVOITTEET

Keravan kaupungin uusi strategia hyväksyttiin valtuustossa 12.3.2018 § 17. Kaupunkistrategian pohjalta on laadittu toimialoille toimenpideohjelmat vuosille 2018-2021, jotka hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 8.5.2018 § 134. Keravan tavoitteena on olla hyvän elämän kaupunki, jossa kaiken toiminnan tavoitteena on tuottaa keravalaisille hyvinvointia ja laadukkaita palveluita. Uusi kaupunkistrategia tähtää siihen, että Keravalla arki on onnellista ja toimivaa. Toiminnan lähtökohtana ovat tyytyväiset keravalaiset.

Strategian kärkiajatukset ovat:

- Uusien ajatusten kärkikaupunki
- Sydämessään keravalainen
- Sivistyksen edelläkävijä
- Monimuotoinen viherkaupunki

Lisäksi tavoitteena on ylläpitää talouden tasapainoa sekä luoda innostava ilmapiiri henkilöstölle. Jokainen kärkiajatus on johdettu omiin strategisiin tavoitteisiinsa ja keskeisiin toimenpiteisiinsä. Tarkemmat mittarit, vastuut ja riskit tavoitteiden toteuttamiseen on kirjattu toimenpideohjelmiin. *Tarkastuslautakunnan mielestä yksityiskohtainen toimenpideohjelma on hyvä ja siinä on selkeästi määritetty jokaisen toimenpiteen vastuutahot. Toimenpiteet on johdettu suoraan strategisista tavoitteista. Osittain mittareista ei käy ilmi, minä vuonna toimenpiteen on tarkoitus valmistua. Tarkastuslautakunta edellyttää tietoja toimenpideohjelmien toteutumisesta ja seurannasta. Mittareille tulee asettaa konkreettiset tavoitteet ja niiden toteutumista tulee seurata ja raportoida säännöllisesti.*

5. KAUPUNGIN TALOUSTILANTEEN ARVIOINTI

Kaupunginvaltuusto määrittelee sitovat taloudelliset tavoitteet tuloslaskelmalle, investoinneille sekä rahoituslaskelmalle. Nämä tavoitteet ja toteumat sekä niiden erot on kuvattu alla olevissa taulukoissa. Lisäksi lopussa on käsitelty taseeseen liittyviä tunnuslukuja.

TULOSLASKELMA	alkuperäinen TA	Muutettu TA	Toteuma	Ero	%
Toimintatuotot	57 948 769	58 645 085	60 520 537	1 875 452	3,2 %
toimintakulut	-225 160 769	-222 932 888	-221 953 987	978 901	-0,4 %
Toimintakate	-167 070 000	-164 145 803	-161 310 401	2 835 402	-1,7 %
Kiinteistöjen nettomyyntivoitot	25 000 000	3 300 000	3 505 011	205 011	6,2 %
Toimintakate	-142 070 000	-160 845 803	-157 805 390	3 040 413	-1,9 %
Verotulot	158 600 000	151 949 000	152 530 774	581 774	0,4 %
Valtionosuudet	21 177 000	21 731 000	21 826 918	95 918	0,4 %
Rahoitustuotot ja -kulut	200 000	500 000	869 826	369 826	74,0 %
Korkotuotot	90 000	90 000	136 728	46 728	51,9 %
Muut rahoitustuotot	703 000	703 000	991 677	288 677	41,1 %
Korkokulut	-490 200	-190 200	-161 447	28 753	-15,1 %
Muut rahoituskulut	-1 414 660	-1 414 660	-1 408 991	5 669	-0,4 %
Vuosikate	12 907 000	10 034 197	13 917 118	3 882 921	38,7 %
Suunnitelmapoistot	-12 400 000	-13 500 000	-13 994 512	-494 512	3,7 %
Satunnaiset kulut ja tuotot	0	0	0	0	
Tilikauden tulos	507 000	-3 465 803	-77 394	3 388 409	-97,8 %
Poistoeron lisäys tai vähennys	0	0	0	0	
Varausten lisäys tai vähennys	0	0	0	0	
Rahastojen lisäys tai vähennys	0	0	2 596	2 596	
Tilikauden yli-/alijäämä	507 000	-3 465 803	-74 798	3 391 005	-97,8 %

Tuloslaskelmaosasta nähdään tilikauden tuloksen muodostuminen. Tilikauden tulos on -77 tuhatta euroa, mikä on arvioitua 3,5 miljoonan euron alijäämää huomattavasti parempi tulos. Parempaan tulokseen vaikutti erityisesti toimintatuottojen toteutuminen 1,9 miljoonaa euroa arvioitua suurempina. Tämän lisäksi

toimintakulut alittivat muutetun talousarvion noin miljoonalla eurolla, mikä johtuu pääasiassa henkilöstökulujen arvioitua pienemmästä kasvusta.

Edellisellä tilikaudella tulos oli 8,8 miljoonaa euroa. Tuloksen pienentyminen merkittävästi vuonna 2018 johtuu pääasiassa toimintakulujen kasvusta sekä verotulojen pienentymisestä. Vuosikate heikkeni vuoteen 2017 verrattuna 3,5 miljoonaa euroa, eli toimintakulut kasvoivat toimintatuottoja enemmän. Lisäksi verotulot vähentyivät 4,3 miljoonaa euroa, mikä johtui osaltaan merkittävistä korjauksista vuoden 2017 veroihin. Vuosikate ei riittänyt tilikaudella 2018 täysimääräisesti kattamaan poistoja (tulos/poistot 99,4%). Kaupunki on tehnyt aiempina vuosina reilusti ylijäämäistä tulosta ja sille on kertynyt ylijäämää käytettäväksi. Talousarvio vuodelle 2019 näyttää ylijäämäistä tulosta, sillä verotulojen pitäisi kasvaa Kuntaliiton ennusteen mukaan merkittävästi vuonna 2019.

Lautakunta toteaa, että kaupungin taloutta on suunniteltu huolellisesti ja toteuma on huomattavasti suunniteltua parempi. Pitkällä aikavälillä talous on tasapainossa ja vuoden 2018 alijäämä on yksittäinen. Kulut tulee pitää kurissa myös jatkossa, jotta toiminta on tehokasta ja pystytään toteuttamaan laadukkaita palveluja kaupunkilaisille.

INVESTOINTIOSA	alkuperäinen TA	Muutettu TA	Toteuma	Ero	%
Kiinteistöjen osto ja myynti	-1 950 000	-3 350 000	-2 669 561	680 439	-20 %
TALONRAKENNUS					
Pieninvestoinnit	2 500 000	1 350 000	1 607 289	257 289	19 %
Päiväkotien ja koulujen pihat	800 000	260 000	208 102	-51 898	-20 %
Uusi uimahalli	6 400 000	7 400 000	7 903 493	503 493	7 %
Kannistonkatu 5, moduulipäiväkoti	0	0	-72 356	-72 356	
Keravanjoen yhtenäiskoulu	2 000 000	750 000	940 280	190 280	25 %
Hopeahovi	1 000 000	10 000	0	-10 000	-100 %
Keskustan päiväkodin vuokratilan lunastus	250 000	250 000	0	-250 000	-100 %
Keskuskoulun peruskorjaus	400 000	80 000	58 682	-21 318	-27 %
Päivölälaakson peruskoulu	5 000 000	4 500 000	4 040 265	-459 735	-10 %
Kuntatekniikan rakentaminen	6 355 000	5 755 000	5 207 587	-547 413	-10 %
Arvopapereiden hankinta	100 000	1 198 000	1 140 905	-57 095	-5 %
IRTAIMEN KÄYTTÖMAISUUDEN HANKINTA					
Kaupunginhallitus	10 000	10 000	0	-10 000	-100 %
Sosiaali- ja terveyslautakunta	430 000	380 000	298 785	-81 215	-21 %
Kasvatus- ja opetuslautakunta	443 000	443 000	424 624	-18 376	-4 %
Vapaa-aika ja hyvinvointilautakunta	350 000	350 000	34 219	-315 781	-90 %
Tekninen lautakunta	120 000	120 000	110 607	-9 393	-8 %
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, NETTO	24 208 000	19 506 000	19 232 921	-273 079	-1 %

Investointiosa esittää kaupungin tilikauden aikana tekemät investoinnit. Investointien nettosumma vuonna 2018 oli 19,2 miljoonaa euroa. Tästä 22,9 miljoonaa oli investointikuluja ja 3,7 miljoonaa investointituottoja ja myyntivoittoja. Kokonaisuudessaan investointikulut alittivat talousarvion 0,9 miljoonalla eurolla ja tulot alittivat arvion 0,6 miljoonalla eurolla eli eroa muutettuun talousarvioon verrattuna kertyi yhteensä lähes 0,3 miljoonaa euroa.

Uuden uimahallin investointikulut ylittivät talousarvion noin 0,5 miljoonalla eurolla. Syynä oli isompien laskutuserien toteutuminen jo joulukuussa 2018, kun talousarviossa laskuja oli odotettu vasta tammikuulle 2019. Pieninvestoinnit ylittyivät ylimääräisten loppuvuonna tehtyjen sisäilmaongelmien selvitysten ja korjausten takia noin 260 000 eurolla. Samoin Keravanjoen yhtenäiskoululle tehtiin loppuvuodesta arvioitua enemmän hankkeen valmistelutehtäviä, jolloin kustannukset ylittyivät 190 000 eurolla.

Toisaalta osa urakoista on saatu toteutettua arvioitua pienemmillä kustannuksilla. Kuntatekniikassa Jaakkolan alueen saneeraus saatiin toteutettua 90 000 euroa arvioitua edullisemmin. Päivölänselän peruskoulun määräraha alitettiin urakoitsijan kassavirtaennusteiden muutosten takia. Keskustan päiväkodin vuokratilaa ei lunastettu, vaan vuokrausta jatketaan. Vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunnalle myönnettyjä uimahallin irtaimistohankintojen määrärahoja ei käytetty, koska uimahallin valmistuminen viivästyi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tilinpäätöksessä on avattu syitä talousarvion ylityksiin ja alituksiin. Investoinnit ovat kokonaisuutena pysyneet budjetissa, osa kuluista on vain toteutunut arvioitua aiemmin tai siirretty myöhemmäksi. Seuraavien vuosien suurissa investoinneissa pitää edelleen panostaa hyvään suunnitteluun ja valvontaan mahdollisimman sujuvan toteutuksen varmistamiseksi. Nyt osa merkittävistä investoinneista ei ole toteutunut suunnitelmien mukaisesti.

RAHOITUSOSA	alkuperäinen TA	Muutettu TA	Toteuma	Ero	%
TOIMINTA JA INVESTOINNIT					
Toiminnan rahavirta	10 407 000	6 722 316	10 287 371	3 565 055	53,0 %
Vuosikate	12 907 000	10 022 316	13 916 774	3 894 458	38,9 %
Satunnaiset erät	0	0	0	0	
Tulorahoituksen korjausevät	-2 500 000	-3 300 000	-3 629 404	-329 404	10,0 %
Investointien rahavirta	-27 218 000	-22 191 000	-21 208 326	982 674	-4,4 %
Investointimenot	-30 718 000	-26 491 000	-24 913 766	1 577 234	-6,0 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	29 400	29 400	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	3 500 000	4 300 000	3 676 040	-623 960	-14,5 %
Toiminta ja investoinnit netto	-16 811 000	-15 468 684	-10 920 955	4 547 729	-29,4 %
RAHOITUSTOIMINTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainauksen lisäykset	0	0	-15 897	-15 897	0
Antolainauksen vähennykset	0	0	154 546	154 546	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	27 431 000	26 088 684	15 000 000	-11 088 684	-42,5 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-10 620 000	-10 620 000	-8 886 896	1 733 104	-16,3 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	-4 669 202	-4 669 202	

Rahoituslaskelma kuvaa kaupungin toiminnan rahoittamista. Kuten tuloslaskelman yhteydessä tuli ilmi, kaupungin tulos on ollut merkittävästi talousarviota parempi ja siksi myös rahoituslaskelman toiminnan rahavirta ja vuosikate ovat toteutuneet arviota parempina. Investointien rahavirta alittaa talousarvion, koska kaikki suunnitellut investoinnit eivät ole toteutuneet vuonna 2018. Investointien tulorahoitus-% oli 55,9 (vuonna 2017 81,8%) eli tuotot eivät riitä investointien rahoittamiseen kokonaan. Uutta lainaa on kuitenkin nostettu noin 11 miljoonaa euroa arvioitua vähemmän ja sen takia maksuvalmius on heikentynyt. Investointeja on rahoitettu osittain kaupungin kertyneistä ylijäämistä.

Lainanhoitokate kuvaa kykyä maksaa lainojen korot sekä lyhennykset ja arvo on hyvä, mikäli se on yli 2. Keravan lainanhoitokate on 1,56 (vuonna 2017 2,48), joten kaupungin lainanhoitokatteen voidaan arvioida laskeneen tyydyttävälle tasolle. Kassan riittävyys on 9 päivää kun vuonna 2017 se oli 10 päivää.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kaupungin maksuvalmius on tunnuslukuista huolimatta pysynyt hyvänä. Poikkeukselliset korjauserät verotuloissa laskevat lainanhoitokatteen lukua ja investointien rahoittaminen lainalla on vaikuttanut tunnuslukuihin, mutta lainaa on nostettu suunnitellusti. Tunnusluvut eivät huomioi kertynyttä ylijäämää, jota kaupunki voi käyttää tarvittaessa. Riskienhallinnan näkökulmasta mahdollista korkotason nousua tulee seurata. Tällä hetkellä kaupungilla ei ole koronvaihtosopimuksia.

Valtuusto ei ole asettanut taseelle sitovia tavoitteita. Kaupungin taseessa on kertynyttä ylijäämää noin 100 milj. euroa eli 2 753 euroa/asukas. Tunnusluku on laskenut hieman edellisvuodesta (2 810 euroa/asukas), koska asukasluku on noussut eikä tilikaudelta 2018 kertynyt ylijäämää. Kaupungin omavaraisuusaste on edelleen hyvällä tasolla (78,1%), mutta suhteellinen velkaantuneisuus on noussut useamman prosenttiyksikön 36,6 %:iin (30,6 vuonna 2017). Lainakanta on ollut Keski-Uudellamaalla keskimäärin 3 051 euroa/asukas ja Keravalla vastaava luku oli 1286 euroa/asukas, mikä kertoo vahvasta taloudesta.

6. TOIMIALAKOHTAINEN ARVIOINTI

Tässä kappaleessa on käyty läpi käyttötalousosan valtuuston sitovat tavoitteet ja toteutumat toimialoittain. Jokaiselle toimialalle on asetettu sekä taloudellisia että toiminnallisia tavoitteita. Taloudelliset tavoitteet on kuvattu taulukoissa ja toteutumien ero verrattuna muutettuun talousarvioon on esitetty omissa sarakkeissaan euroina sekä prosentteina. Toiminnalliset tavoitteet on esitetty tilinpäätöskirjan käyttötalousosassa erikseen jokaiselle toimialalle. Tarkastuslautakunta on kokenut toiminnallisten tavoitteiden arvioinnin osittain erittäin haastavaksi, koska valitulle mittarille ei ole asetettu tavoitetta tai mittarin toteumaa ei ole ilmoitettu tilinpäätöksessä. Jatkossa tilinpäätöksessä tulisi esittää strategian toimenpideohjelman mukaisten mittareiden toteutuminen.

6.1 Johto, keskushallinto ja tilintarkastus

JOHTO, KESKUSHALLINTO JA TILINTARKASTUS	alkuperäinen talousarvio	muutettu talousarvio	toteuma	ero	ero %
Kaupungin johto	-1 357 000	-1 359 233	-1 211 459	147 774	-11 %
Kaupunkikehityspalvelut	1 982 820	1 569 200	1 607 652	38 452	2 %
Kiinteistöjen nettomyyntivoitot	2 500 000	3 300 000	3 505 011	205 011	6 %
Elinvoima-, konserni- ja hallintopalvelut	-7 661 820	-4 690 699	-4 054 184	636 515	-14 %
Tilintarkastus	-80 000	-80 000	-74 521	5 479	-7 %
YHTEENSÄ	-4 616 000	-1 260 732	-227 501	1 033 231	-82 %

Talous toteutui merkittävästi budjetoitua parempana, mikä johtuu pääosin elinvoima-, konserni- ja hallintopalveluiden hyvästä tuloksesta. Tuottoja saatiin arvioitua enemmän työllistämistuista ja kulut alittuivat useilla kustannuspaikoilla, koska palveluja ostettiin suunniteltua vähemmän. Lisäksi kiinteistöistä saatiin vielä muutettua talousarviotakin suuremmat myyntivoitot.

Kaupungin väkiluku kasvoi noin 2% (725 henkilöä), ollen vuoden lopussa 36 279 henkilöä. Muuttoliikkeen vaikutus kasvuun oli erityisen suuri vuonna 2018. Työllisyystilanne parantui hieman, mutta 9,1 % keskimääräinen työttömyysaste on edelleen korkea. Uusia yrityksiä perustettiin vuonna 2018 yhteensä 262 kappaletta. Elinvoimapalvelut on aktiivisesti pyrkinyt tukemaan Keravan yritystoimintaa sekä etsimään uusia yrityksiä sijoittumaan tänne. Myös kaavoituksessa on huomioitu yritykset ja vuonna 2018 käynnistettiin kahden uuden työpaikka-alueen asemakaavat ja

asuinrakentamiskaavoissa on liiketiloja. *Tarkastuslautakunnan mielestä on positiivista, että muista kunnista muutetaan Keravalle ja paikallista yritystoimintaa tuetaan aktiivisesti.*

Rakentaminen lisääntyi voimakkaasti ja MAL-sopimuksen mukainen tavoite 350-370 asuntoa ylittyi selvästi. Uusia kerrostaloja rakennettiin 17 kpl ja pientaloja 54 kpl eli yhteensä 663 asuntoa, mikä on kaksinkertainen määrä vuoteen 2017 verrattuna. Asuinrakentamisen MAL-sopimuksen mukaisesta kaavoitustavoitteesta 40 625 kerrosalaneliömetriä toteutui vain 13 702 kem² eli tavoitteesta jäätin selvästi. Myös vuonna 2017 jäätin kaavoituksessa kauas tästä tavoitteesta. *Tarkastuslautakunta toivoo saavansa selvitykset toimenpiteistä, joilla kaavoitusta saadaan lisättyä. Nyt on jääty kahtena vuotena peräkkäin sopimuksen mukaisista velvoitteista selvästi jälkeen. Lisäksi kerrostaloasuntojen pieni koko, keskimäärin 47m² saattaa ohjata tulevaisuudessa perhekokoja Keravalla.*

6.2 Sosiaali- ja terveystoimi

SOTE	alkuperäinen talousarvio	muutettu talousarvio	toteuma	ero	ero %
Hallinto ja tukipalvelut	-45 843	-30 691	148 174	178 865	-583 %
Terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut	-12 737 212	-13 275 858	-13 369 955	-94 097	1 %
Erikoissairaanhoito	-38 464 684	-38 464 684	-38 963 971	-499 287	1 %
Arjessa selviytymistä tukevat palvelut	-27 673 213	-28 073 472	-28 017 499	55 973	0 %
Perheitä tukevat palvelut	-14 561 049	-14 333 727	-13 791 091	542 636	-4 %
YHTEENSÄ	-93 482 001	-94 178 432	-93 994 342	184 090	0 %

Sosiaali- ja terveystalouden talous on toteutunut kokonaisuutena hieman talousarviota parempana. Sitovuustaso ei ole kuitenkaan toteutunut, vaan eri toiminnoissa on suuria eroja. Perheitä tukevissa palveluissa on alitettu talousarvio 542 636 eurolla, mutta erikoissairaanhoito on ylittänyt budjettinsa 499 287 eurolla. Perheitä tukevissa palveluissa saatiin merkittävästi odotettua enemmän maahanmuuttajakorvauksia, koska korvausten maksuaikataulut muuttuivat nopeammiksi vuoden 2018 aikana, eikä tätä voitu huomioida budjetoinnissa. Lisäksi maahanmuuttajien määrä ja palveluiden käyttö on kasvanut edellisestä vuodesta. Erikoissairaanhoitoon kustannukset muodostuvat suoraan HUS:n laskutuksesta, johon vaikuttavat potilaiden määrä, erityisen kalliiden hoitajaksojen määrä sekä erityisesti HUS:n oma taloudenpito ja kustannuskehitys.

Keravan sosiaali- ja terveystalouden toimialan tavoitteena on ollut ennen kaikkea omien palvelujen kilpailukykyyn lisääminen ja lähipalvelujen vahvistaminen. Tätä tavoitetta on valmisteltu vuoden 2018 aikana kaikilla vastuualueilla.

Terveystaloudessa aloitettiin lokakuussa 2018 lääkäreiden ja hoitajien iltavastaanotot kolmena päivänä viikossa kokeiluluontoisesti. Asioinnin sujuvuutta parantava ja työtä tehostava sähköinen itseilmoittautuminen otettiin käyttöön samoin lokakuussa 2018. Yhteistyötä HUS:n kanssa on tarkoitus laajentaa psykiatrian alueella tekemällä Keravan terveystaloudesta pilottiterveysasema, jossa palvelut integroidaan erikoissairaanhoitoon. Hanke käynnistyy vuonna 2019, mutta terveystaloudessa on jo ollut erikoissairaanhoitoon työntekijöitä. HUS hoiti 11 439 keravalaisista potilasta vuoden 2018 aikana, mikä on 67 potilasta edellisvuotta enemmän. *Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä terveystalouden digitalisointia sekä yhteistyön tekemistä paikallisesti HUS:n kanssa. Avun saamiseen tulee olla mahdollisimman matala kynnys ja hoitoon on päästävä nopeasti.*

Arjessa selviytymistä edistävissä palveluissa on otettu käyttöön keskitetty asiakas- ja palvelunohjausyksikkö, jonka työntekijät antavat matalan kynnyksen neuvontaa sekä palveluohjausta ikäihmisille. Asumispalveluiden jonotusaika on pidentynyt entisestään eli 64 vuorokauden ikäihmisten tehostetussa palveluasumisessa. Kotihoidon käyntien määrä on kasvanut sekä asiakkaiden määrän että asiakaskohtaisten käyntien osalta (n. 97 000 käyntiä), mutta toistaiseksi hoidon piiriin on päässyt muutamassa vuorokaudessa. *Tarkastuslautakunta on todella huolissaan palveluasumisen ja kotihoiton tilasta Keravalla. Lautakunta vieraili kauden aikana Hopeahovissa sekä Vommassa ja sai palautetta kaupunkilaisilta palveluiden huonosta tasosta. Palautteen mukaan henkilöstöä on aivan liian vähän asiakkaiden kuntoon nähden. Henkilöstön vaihtuvuus on suurta, sairauspoissaoloja on paljon ja ne ovat jopa lisääntyneet edellisestä vuodesta. Kaupungin tulee valvoa sekä omana toimintana toteutettavan että ostopalveluina hankittavan hoidon laatua säännöllisillä valvontatarkastuksilla. Tarkastuslautakunta pyytääkin vastineeseen tietoa tehdyistä valvontatarkastuksista sekä suunnitelma siitä, miten laatua aiotaan valvoa.*

Sosiaalihuoltolain mukaisten ilmoitusten ja yhteydenottojen määrä lähes kolminkertaistui edellisvuodesta. Yli puolet näistä ilmoituksista tuli Kelalta ja suurin osa koski asiakkaiden ylivelkaantumista ja vuokranmaksuongelmista johtuvaa vaikeaa elämäntilannetta. Ennaltaehkäisevää toimeentulotukea myönnettiin tästä syystä talousarviota enemmän. Myös perhetyön asiakkailla on taloudellisia ongelmia sosiaalisten ongelmien lisäksi. Sosiaalisen luototuksen neuvontaa on annettu 166 henkilölle. *Taloudellisiin ongelmiin tulisi lautakunnan mielestä saada neuvontaa ja apua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta syvemmät ongelmat ja mahdollinen syrjäytyminen voitaisiin torjua. Yhteistyö toimialojen välillä ja asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen on tärkeää.*

6.3 Kasvatus- ja opetustoimi

KASVATUS JA OPETUS	alkuperäinen talousarvio	muutettu talousarvio	toteuma	ero	ero %
Johto ja hallinto	-15 100	30 239	61 139	30 900	102 %
Kasvun ja oppimisen tuki-palvelut	-1 000 100	-1 058 145	-1 074 027	-15 882	2 %
Varhaiskasvatuspalvelut	-21 342 400	-22 591 581	-22 521 509	70 072	0 %
Perusopetuspalvelut	-27 692 200	-27 490 941	-27 743 349	-252 408	1 %
Lukiokoulutuspalvelut	-5 454 300	-5 245 291	-5 138 977	106 314	-2 %
YHTEENSÄ	-55 504 100	-56 355 719	-56 416 723	-61 004	0 %

Kasvatus ja opetustoimi on pysynyt muutetussa talousarviossa. Perusopetuspalvelut on ylittänyt talousarviossa asetetut kulut, koska koulutusta sekä opetusta valtion oppilaitoksista on ostettu arvioitua enemmän. Lisäksi innovatiiviset oppimisympäristöt- hankkeeseen tehdyt materiaalihankinnat aiheuttivat kulujen ylitystä. Lukiokoulutus alitti talousarvion, sillä vähentynyt opiskelijamäärä pienensi sekä henkilöstö- että ateriakustannuksia.

Kasvatus- ja opetuspalvelut on kehittänyt kaupungin strategiasta hyvin konkreettisen toimenpideohjelman ja alkanut toteuttaa sitä tehokkaasti. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä tavoitteita rakentaa järjestelmä kiusaamisen vastaiseen toimintaan sekä tiivistää yhteistyötä neuvolan ja lastensuojelun kanssa. Myös liikunnallisuuden lisääminen oppilaille sekä henkilökunnalle on positiivista. Tavoitteena on, että jokainen oppilas saa päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan. Vuonna 2018 kuusi oppilasta ei saanut perusopetuksen päättötodistusta ja kuusi ei saanut toisen asteen jatko-opintopaikkaa kevään yhteishaussa. Päättötodistusta ilman jääneille päätettiin antaa lisäopetusta.

Toimialan haasteita ovat opetusryhmien määrän kasvaminen sekä toimitilojen sisäilmaongelmat. Varhaiskasvatukseen lisättiin ryhmiä ja oppilasmäärät kasvoivat monissa kouluissa. Sisäilmaongelmia ilmeni useissa toimitiloissa. Väistötiloja hankittiin tai toimintaa siirrettiin toisiin tiloihin. Päivölänsaaksoon rakennetaan uutta koulua ja Keravanjoelle suunnitellaan uutta monitoimitilaa. Sisäilmaongelmien takia kertyy suuria investointi- ja väistötilojen hankintakuluja.

Tukea tarvitsevien lasten määrä on lisääntynyt. Perusopetuksessa maahanmuuttajataustaisia oppilaita oli 13,1 %, ja erityisen tuen oppilaita 9 % koko peruskoulun oppilasmäärästä. Tukipalvelujen kehittämistyö aloitettiin vuonna 2018 ja sille on saatu koulutuksellisen tasa-arvon hankerahaa. Kehitystyössä on kartoitettu resursseja ja palveluita sekä mietitty rooleja ja prosesseja. *Tarkastuslautakunta painottaa, että kaupungin tulee huolehtia siitä, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen riittävän ajoissa. On hyvä, että palveluita kehitetään ja muodostetaan uusia erityisryhmiä tarpeen mukaan. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä myös painottamista ennaltaehkäisyyn tukeen sekä kokonaisvaltaisempaan tukeen esimerkiksi perheneuvonnan sekä sosiaali- ja terveystalouden yhteistyöllä.*

6.4 Vapaa-aika ja hyvinvointi

VAPAA-AIKA JA HYVINVOINTI	alkuperäinen talousarvio	muutettu talousarvio	toteuma	ero	ero %
Johto ja hallinto	-321 030	-375 150	-270 995	104 155	-28 %
Keravan museotoimi	-974 490	-1 020 415	-951 532	68 883	-7 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	-2 638 780	-2 650 207	-2 504 313	145 894	-6 %
Keravan opisto	-802 530	-811 746	-826 779	-15 033	2 %
Liikuntapalvelut	-1 345 940	-1 310 515	-1 213 969	96 546	-7 %
Nuorisopalvelut	-1 445 130	-1 452 544	-1 437 698	14 846	-1 %
YHTEENSÄ	-7 206 870	-7 245 427	-6 934 291	311 136	-4 %

Toimialan talous on toteutunut noin 300 000 euroa talousarviota parempana. Tähän ovat vaikuttaneet museoiden ja kulttuuritapahtumien ennakoitua suuremmat tulot. Lisäksi uimahallin viivästynyt avaaaminen paransi liikuntatoimen toimintakatetta. *Tarkastuslautakunta odottaa toimialan kiinnostävän entistä tarkempaa huomiota talouden suunnitteluun. Nyt talousarvion toteumassa näkyvät lisäkuluna eläköitymisten vaikutukset. Lisäksi tuottojen arviointiin tulisi kiinnittää huomiota.*

Toimialalla on tehty hyvää työtä uuden strategian toimeenpanemiseksi. Tarkastuslautakunta toteaa hyväksi palvelumuotoilun ottamisen mukaan mittaristoon. Myös riskejä on arvioitu realistisesti. *Tarkastuslautakunta kyseenalaistaa osan toimenpideohjelman arviointiin valituista mittareista. Niiden tulisi mitata vaikuttavuutta ja laatua, esimerkiksi käytettyjen somekanavien tai ystävyyskaupunkien määrä ei kuvaa näitä ominaisuuksia.*

Toimiala on jatkanut innovatiivista kehittämistyötään. Onnistuneita esimerkkejä kaupunkiyhteisöllisyyden puolella ovat Kreava-viikko sekä Kiertotalouskeskuksen perustaminen. Lisäksi toimialalla on testattu erilaisia yhteistyömuotoja kaupungin sisällä sekä etsitty uusia markkinointikanavia kohderyhmille. Vuoden onnistumisiin kuuluivat myös odotetun skeittipuiston tulo, Sinkan näyttelyt ja Me-talon toiminta.

Vähän aikaa toimineiden vapaa-aika- ja hyvinvointilautakunnan alaisten jaostojen tehtävä on määriteltä hallintosäännössä (mm. palvelujen vaikuttavuuden arviointi). Jaostojen toimintaa ei ole arvioitu

suhteessa asetettuun tehtävään. *Tarkastuslautakunta suosittelee, että jaostojen toiminnan kehittämiseen, ja arviointiin kiinnitetään huomiota.*

Liikuntapalvelujen osalta asiakastyytyväisyyskyselyssä yhtä mittaria lukuun ottamatta kaikki tulokset alittivat asetetut tavoitteet ja olivat edellistä otantaa huonompia. Kaupunki on tehnyt liikuntasuunnitelman, joka on laadittu valtuustokaudeksi ja sitä päivitetään työryhmissä sovittujen aikataulujen puitteissa. Suunnitelmalle tulee olla selkeä toteuttamisohjelma, jossa määritetään konkreettisesti järjestettävät palvelut, toteuttajat, ajankohdat sekä rahoitustarpeet. *Tarkastuslautakunta suosittelee, että liikuntasuunnitelmaa tehdään kaupungin yhteisen strategian puitteissa pitkäkestoisesti ja että toiminnan toteutukseen valitaan muutama kärkihanke valtuustokausittain ja niille varataan talousarvioon määrärahat. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että liikuntasuunnitelma tukee pyrkimyksiä edistää kaikkien kaupunkilaisten elinikäistä liikuntaa kansanterveyttä edistävänä toimintana. Liikuntapalvelupisteiden käyttöä tulee seurata ja mitata.*

6.5 Kaupunkitekniikan toimiala

KAUPUNKITEKNIikka	alkuperäinen talousarvio	muutettu talousarvio	toteuma	ero	ero %
Johto, talous ja hallinto	-110 000	-29 983	135 747	165 730	-553 %
Infrapalvelut	-3 554 000	-2 277 066	-1 139 306	1 137 760	-50 %
Paikkatietopalvelut	-618 000	-640 333	-550 057	90 276	-14 %
Rakennusvalvonta	-842 000	-845 640	-680 559	165 081	-20 %
Kiinteistöpalvelut	-816 000	-937 321	-1 232 376	-295 055	31 %
YHTEENSÄ	-5 830 000	-4 700 360	-3 602 298	1 098 062	-23 %

Toimialan talous on toteutunut huomattavasti talousarviota parempana. Erityisesti infrapalveluissa kulut alittuivat, koska useat toiminnot toteutettiin arvioitua pienemmillä kustannuksilla ja HSL:n kuntaosuus oli budjetoitua pienempi vielä talousarviomuutoksenkin jälkeen. Kiinteistöpalveluissa henkilöstökulut ylittivät budjetin, koska investointiyksikössä palkkoja kohdentui arvioitua enemmän käyttötalouden puolelle.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan alustavat kokemukset vuonna 2017 toteutetusta organisaatiouudistuksesta ovat myönteiset, esimerkiksi rakennus- ja peruskorjaushankkeiden ajoittaminen tarkoituksenmukaisesti on helpompaa. Strateginen tavoite viestintäkanavien käytöstä ja ajankohtaisen sisällön tarjoamisesta kuntalaisille parani huomattavasti arviointivuonna. Yhtenä keskeisenä tavoitteena oli vuosittainen asiakastyytyväisyyden mittaaminen, mutta mittaaminen toteutettiin vain infrapalveluiden osalta. *Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kyselyt tulisi tehdä säännöllisesti, jotta voidaan mahdollistaa toiminnallisten tavoitteiden seuraaminen. Saatujen tulosten perusteella tulee miettiä toimenpiteitä, jotta tavoitteet saavutetaan.*

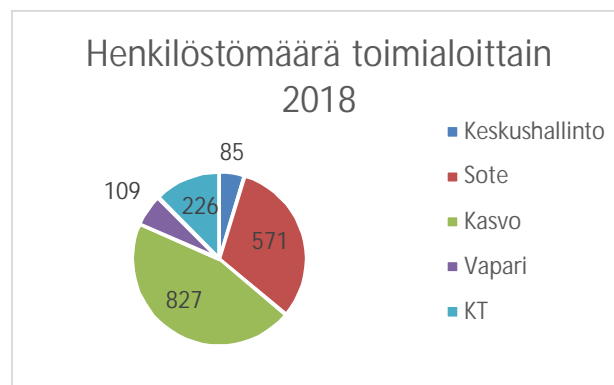
Kunnallistekniikan suunnittelu kaupungissa kasvoi merkittävästi vuonna 2018. Hankkeiden toteutusaikataulut ovat hankkeiden laajuus huomioon ottaen erittäin tiukat. Suunnitteluresursseja on ollut vaikea saada, mikä on näkynyt aikataulujen viivästymisinä sekä osittain suunnittelun laadussa. Asiantuntijapalveluiden kustannuksia voitaisiin hillitä kehittämällä oman henkilökunnan osaamista ja tietotaitoa sekä huomioimalla tulevaisuuden tarpeet uusien henkilöiden palkkaamisella. Kiinteistöstrategia mahdollistaisi peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden aikataulutuksen ja investointitason hallinnan pitkällä aikavälillä. Kiinteistöstrategialla on myös ohjaava rooli päätettäessä realisoitavien tai säilytettävien arvokorkeiden kohtalosta. Sitä ei Keravalla ole laadittu.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että kaupungin rakentamisen laatua tarkkaillaan riittävästi. Henkilöstömäärä täytyy suhteuttaa rakennushankkeiden määrän ja vaativuuden kasvuun.

7. HENKILÖSTÖ

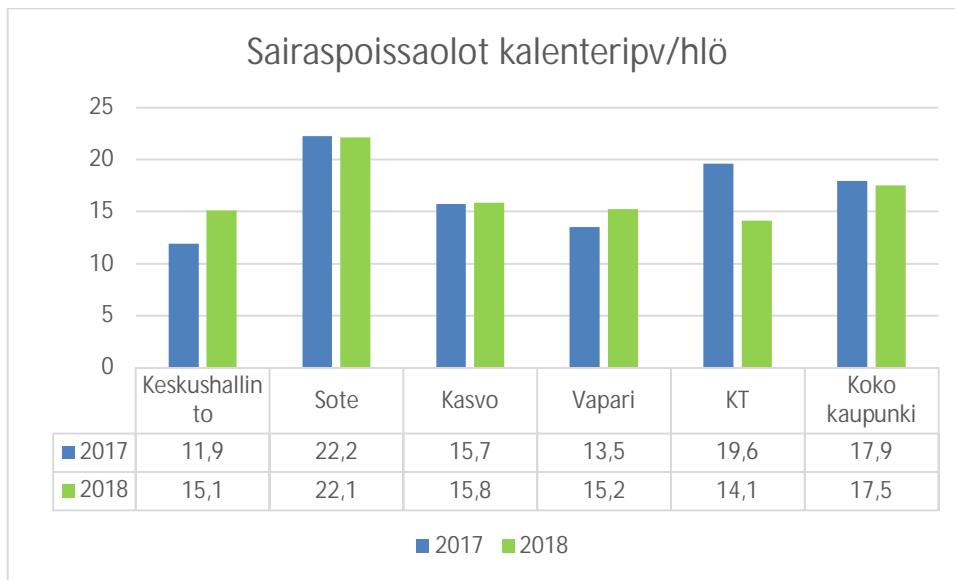
Luvussa käsitellään Keravan kaupungin keskeisimmät henkilöstöön liittyvät asiat.

HENKILÖSTÖ	2016	2017	2018
Vakituiset	1339	1346	1456
Määräaikaiset	392	390	362
Yhteensä	1731	1736	1818
Henkilöstökulut milj. €	78,6	78,6	81

Keravan uuden strategian yhtenä tavoitteena on Innostunut henkilöstö. Henkilöstöä osallistettiin strategian laadintaan alkuvuonna 2018 ja esimiesten osaamiseen kiinnitettiin erityishuomiota käynnistämällä esimiestyön koulutuskokonaisuus, joka jatkuu vuonna 2019. Henkilöstön hyvinvoinnin kehittäminen sekä työkykyongelmien havaitseminen varhaisessa vaiheessa on nostettu vuoden aikana paremmin esille. Kaupungin palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 1 818 työntekijää, joista 362 oli määräaikaisessa työsuhteessa. Henkilöstön määrä on siis kasvanut 82 henkilöllä. Suurimmat henkilömäärät ovat kasvatus- ja opetustoimessa (827 henkilöä) ja sosiaali- ja terveystoimessa (571 henkilöä). Työntekijöistä jopa 83 % on naisia ja keski-ikä on noin 44 vuotta.

Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus oli 14,9 % (vuonna 2017 13,3%). Vaihtuvuus on ollut nousussa jo monta vuotta peräkkäin. Kaupunkitekniikassa on ollut osittain edelleen haasteita palkata eläköityneiden tilalle uusia osaavia henkilöitä ja paikoin on käytetty vuokratyötä. Sosiaali- ja terveyspalveluissa asumispalvelujen henkilöstön vaihtuvuus on ollut todella suurta. *Lautakunta pitää vaihtuvuuden jatkuvaa lisääntymistä huolestuttavana. Rekrytoiminen ja uuden henkilöstön kouluttaminen vie resursseja eikä paranna palvelun laatua. Vaihtuvuuden syyt tulee selvittää ja miettiä keinoja sitouttaa osaavaa henkilökuntaa.*

Sairauspoissaolojen määrä on hieman laskenut ja oli keskimäärin 17,5 kalenteripäivään työntekijää kohti. Lievästä laskusta huolimatta poissaoloja on edelleen paljon. Järvenpäässä sairauspoissaolojen määrä oli vuonna 2018 13,1 päivää ja Tuusulassa 13,7 päivää. Toimialoilla ja yksiköissä on laadittu toimenpideohjelmat työhyvinvoinnin parantamiseksi jo vuonna 2017. Silti kaupunkitekniikka lukuun ottamatta poissaolot ovat pysyneet samalla tasolla tai nousseet. Sairauspoissaaloista aiheutunut kustannus on yhteensä noin 1,99 miljoonaa euroa. Luku ei sisällä sijaisten hankkimisesta aiheutuneita kustannuksia eikä Kelalta saatavia korvauksia. Sijaisten saaminen on parantunut sosiaali- ja terveystalveissa, kun käyttöön otettiin sijaispooli. Kasvatus- ja opetustoimi on kokenut sijaisten saamisen vaikeaksi. *Tarkastuslautakunta haluaa saada selvityksen tehdyistä toimenpiteistä sairauspoissaolojen vähentämiseksi sekä arvion niiden vaikutuksista. Edelleen lautakunta toivoo tilastoja sairauspoissaolojen pituuksista ja myös siitä, kuinka isolla osalla henkilökunnasta ei ole ollut sairauspoissaoloja ollenkaan vuoden aikana.*

Keravalla on tarkoitus toteuttaa työhyvinvointikysely joka toinen vuosi. Se on viimeksi toteutettu vuonna 2016. Tilinpäätöskirjan mukaan seuraava kysely toteutetaan vasta vuonna 2019. Tavoitteita oli kyllä asetettu kyselytuloksille myös vuodelle 2018. *Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä työhyvinvointikyselyn toteuttamista suunnitelman mukaan joka toinen vuosi, sillä siitä saadaan arvokasta tietoa henkilökunnan jaksamisesta.*

Keravan kaupungin HR-järjestelmäprojektin käyttöönotto viivästyy, koska suunnitelma ei vastannut Keravan kaupungin tavoitteita riittävällä tasolla. Asiasta ei ole mainintaa vuoden 2018 tilinpäätöskirjassa, mutta tilanne on kerrottu vuoden 2016 tilinpäätöskirjassa. Projekti on aloitettu jo vuonna 2015 ja käyttöönottoa on jouduttu siirtämään useasti. *Lautakunta pitää tärkeänä, että kaupunginhallitus kiirehtii asian saattamista kuntoon.*

8. KONSERNIN OMISTAJAOHJAUS

Kaupunginvaltuusto hyväksynyt Keravan kaupungin konserniohjauksen lähtökohdat omistajastrategiassa ja konserniohjeessa, jotka on käsitelty kaupunginvaltuustossa 4.6.2018/33 §. Lisäksi hallintosäännössä on ohjeita konserniohjaukseen liittyen. Päävastuu konserniohjauksesta on konsernijohtajalla, johon kuuluu kaupunginhallitus sekä kaupunginjohtaja. *Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan yhteydenpito kaupungin ja suurimpien tytäryhtiöiden välillä on säännöllistä ja omistajaohjausta toteutetaan ohjeiden mukaisesti.*

Taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita on asetettu suurimmille tytäryhtiöille, eli Keravan Energia Oy:lle ja Kiinteistö oy Nikkarinkruunulle. Keravan Energia on ylittänyt hieman tavoitehintansa kaukolämmössä sekä sähkön siirron keskihinnassa. Syyksi on annettu keskimääräistä lämpimämpi vuosi, jonka takia kiinteiden kustannusten hinta on painottunut keskihinnoissa. Yhtiön talous on toteutunut tavoitteita parempana käyttökatteen, liittymismaksutulojen ja laskennallisen sijoitetun pääoman tuotossa. *Tarkastuslautakunta toteaa tavoitteiden toteutuneen tyydyttävästi. Myös tavoitteiden merkittävästä ylittymisestä tulisi esittää selitys, esimerkiksi liittymismaksujen toteutumasta.*

Nikkarinkruunussa tavoitteet koskevat neliövuokraa ja vuokrasaatavien määrää. Tavoite on saavutettu keskimääräisessä neliövuokrassa. Vuokrasaatavissa 1,5% liikevaihdosta toteutuu vuoden lopussa asunnoissa asuvien vuokralaisten osalta. Osa vuokralaisista on jo muuttanut pois, mutta heiltä on edelleen saatavia, sillä kaikkien osalta vastaava luku on 2,11%. Luottotappioiden riskiä minimoidaan tehokkaalla vuokralvonnalla ja aktiivisella yhteydenpidolla rästiläisiin. *Tarkastuslautakunta toteaa, että Nikkarinkruunu on raportoinut toiminnastaan kattavasti ja saavuttanut asetetut tavoitteet melko hyvin. Kuten jo sosiaali- ja terveystaloudellisuudessa käsittelevässä kohdassa todettiin ihmisten taloudelliset vaikeudet ovat lisääntyneet, mikä vaikuttaa myös vuokrasaataviin.*

9. ALLEKIRJOITUKSET

Keravalla 22. toukokuuta 2019

Vaito Niinisalo, puheenjohtaja

Samuli Ruusu, varapuheenjohtaja

Leena Harjula-Jalonen

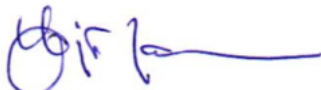
Anu Heikkilä

Sirpa Lindfors

Maila Hölttä

Yrjö Jalava

Pirjo Kinnunen

Jukka Nylander